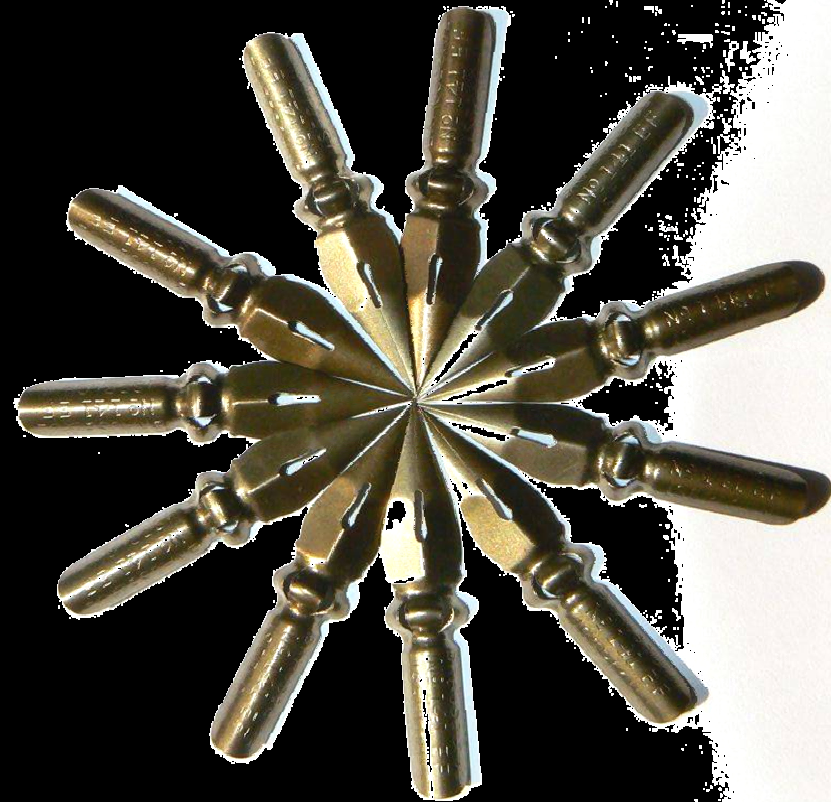

leváci a leváctví – část č. 4

**proč nemáme
leváky nutit
psát pravou
rukou**

aneb

mohou či mají leváci navzdory tomu pracovat pravou rukou?

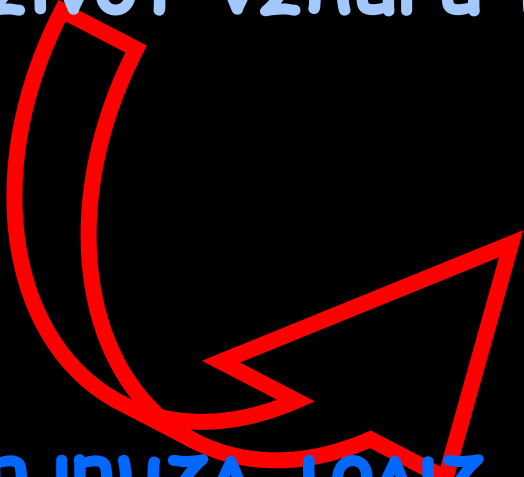
ivo vodička 2012

- ▶ **Proč nemáme leváky nutit psát pravou rukou?**
 - ▶ **Proč a jaké změny se dějí v levákově psychice?**
- ▶ **Jaké práce mohou leváci vykonávat pravou rukou?**
 - ▶ **Je nutné mít pomůcky pro leváky?**

Proč nemáme leváky nutit psát pravou rukou?

Protože právě to převrátí malému
levákovi život vzhůru nohama!

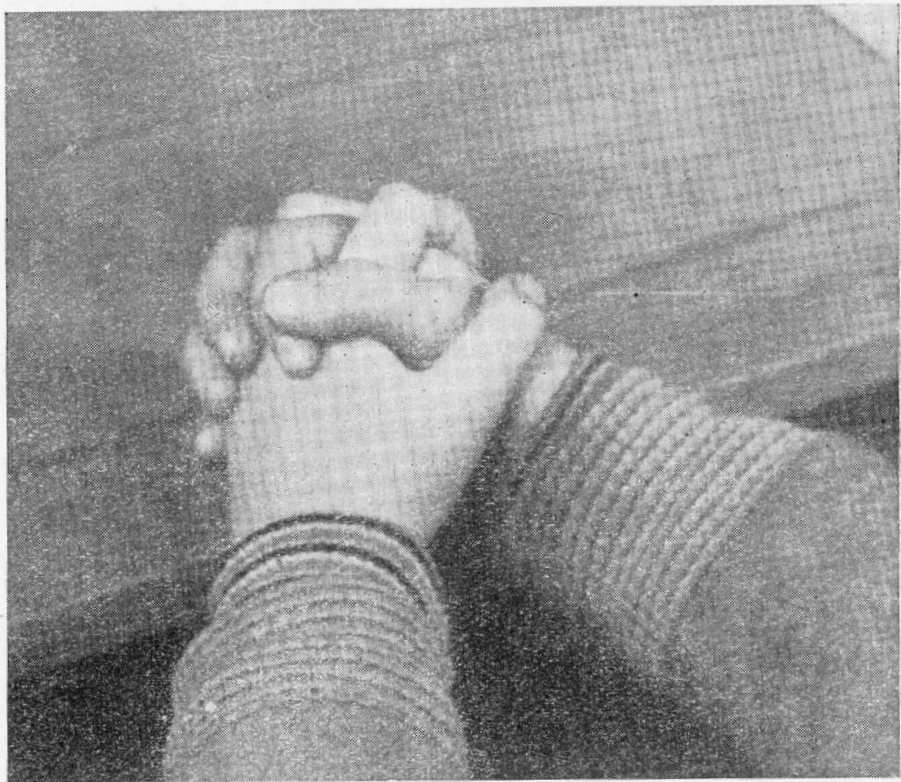
Protože právě to převrátí malému
levákovi život vzhůru nohama!

Přiučování leváka na pravou ruku při psaní

- ▶ všichni psychologové, pedagogové, rodiče, a hlavně sami leváci potvrdí, že přiučování psaní na pravou ruku může **přinášet levákovi značné obtíže**
- ▶ obtíže se neprojevují u všech leváků, někteří leváci tento tlak „přežili“ ve zdraví, přestože je omezoval a byl jim nepříjemný
- ▶ **struktura obtíží u přiučovaných leváků je u různě nerovnoměrná stejně jako jejich hloubka**
- ▶ ▶ ▶ civilizovaný svět si uvědomil, že nesprávným pedagogickým přístupem poškozují část své populace a částečně tím ztrácí jejich duševní a fyzický potenciál, nehledě na to, že takto vyvolané obtíže pak následně školský a zdravotnický systém musel jinou cestou napravovat

- ▶ tlak na přiučování leváka na pravou ruku při psaní byl hromadně vyvolán zavedením povinné školní docházky v 19. století v době nastupující velkovýroby, všeobecné branné povinnosti a zpevnění struktury států
- ▶ součástí výchovněvzdělávacího procesu v 19. století a v 1. polovině 20. století bylo vytvořit člověka, který zapadá do velkého „státního soustrojí“
- ▶ ideálem bylo vychovat dělníka, který zapadá do jednotného laterálního prostředí, vždy nahraditelného u stroje; vojáka, který je integrální součástí vojenské jednotky a kdykoliv a kdekoliv může vzít do rukou zbraň nahradit toho, kdo právě padl
- ▶ ▶ ▶ takovými cíli byly i podřízeny výchovné a pracovní metody ve škole

1. Vyšetřování laterality: test sepnutí rukou – u leváků levý palec nahoře

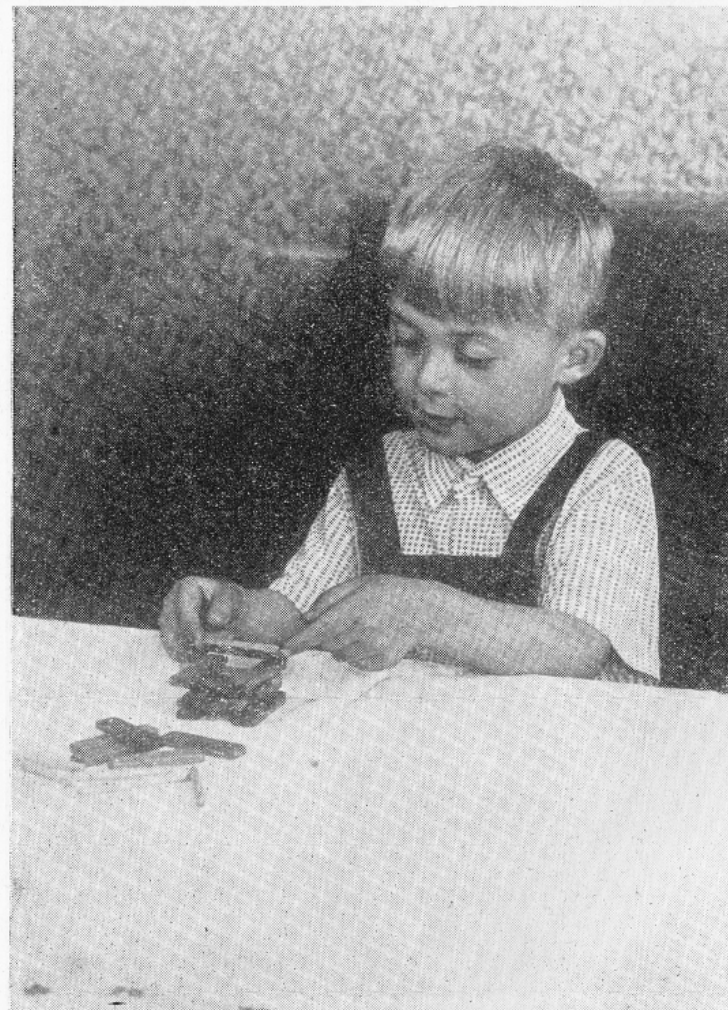
3. Vyšetřování laterality: test navlékání – vedoucí ruka levá

**Zkouška laterality - fotografie z legendární knihy M. Sováka
Výchovné problémy leváctví z roku 1960**

- ▶ proti tomuto pojetí jako jedni z prvních revoltují anarchisté konce 19. století, volnomyšlenkáři a svým pojetím a způsobem další, jako R. Steiner, F. Kafka, K. Čapek a další humanisté
- ▶ zkušenostech s totalitními režimy se po II.světové válce začíná přistupovat k respektování jinakosti lidí, kterou si nesou od přírody
- ▶ právní ochrana lidí různých „jinakostí“ je probouzáváána a vybojováána dodnes a pořád to není snadný proces
- ▶ přesto se systém „napravování“ různých skupin obyvatelstva, které neodpovídají obecně zažitému „společenskému vzoru“, přenáší hluboko do 20. století
- ▶ ▶ ▶ leváci a jejich leváctví u nás byli právně zaštitěni v tehdejší ČSSR vyhláškou ministerstva školství v roce 1967

4. Vyšetřování laterality: test stavění kostek – vedoucí ruka levá

6. Vyšetřování laterality: test stavění kostek – přecvičená levorukost, popřípadě ambidextrie

**Zkouška laterality - fotografie z legendární knihy M. Sováka
Výchovné problémy leváctví z roku 1960**

Tlak na změnu vedoucí ruky při psaní může přinášet:

- dezorientaci v ose levá - pravá
- zadržávání v řeči, až koktavost
- projeví se jako neúhledné písmo
- může se objevit i noční pomočování

- ▶ Destruktivní účinky tlaku na změnu laterálních činností se neprojevují u všech dětí stejně. Některé děti tlak na změny úspěšně „přežily“, je však riskantní to s dětmi zkoušet.
- ▶ Rozsah, míra, hloubka a struktura škod způsobených nesprávným přístupem k levákům na nich nikdy nebyla věrohodnými vyšetřovacími metodami ověřena a vyhodnocena statisticky.
- ▶ Dnes samozřejmě není přípustné vytvářet pokusné skupiny leváků, a tak vycházíme z popisů situace z 50. a 60. let (M. Sovák a další) a ze vzpomínek samotných leváků, kteří byli takovému přístupu podrobeni.

Je potřeba vědět, že:

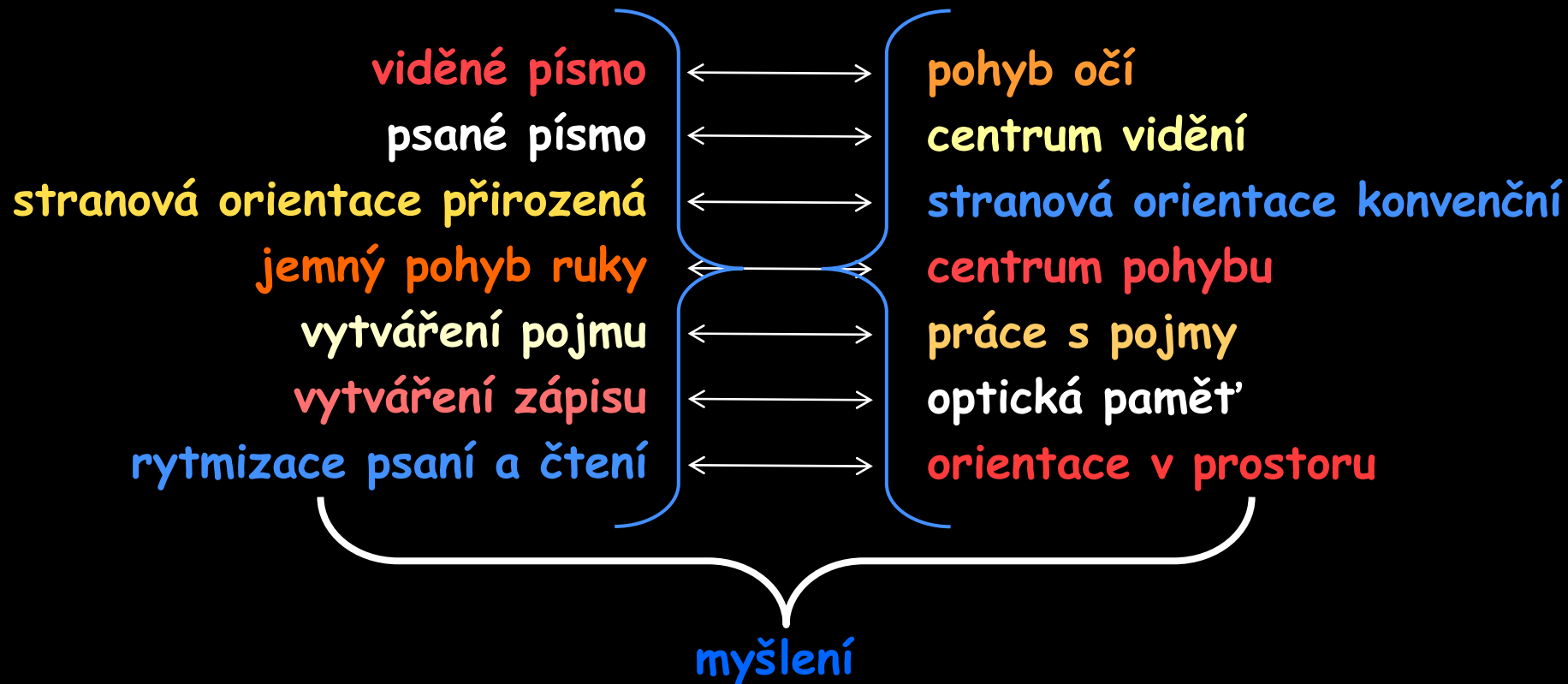
- ▶ leváka **nelze „přeučit“** na praváka, stranová orientace člověka, je totiž hlubší než jeho vůle
- ▶ leváky lze jen **„přiučit“** k vykonávání některých činností pravou rukou, jiných pohybů nebo návyků
- ▶ ostatně stejně tak **nelze „přeučit“** praváka na leváka, ale **pouze „přiučit“**
- ▶ ▶ ▶ Přeučit a přiučit není totéž!

Přiučování na pravou ruku při psaní se může projevovat:

- ▶ stresem ze školy, nechutí ke školní práci, vede tím ke špatným výsledkům
- ▶ různými výchovnými problémy končícími až záškoláctvím
- ▶ prohlubováním nedůvěry ke škole a celkovou nedůvěrou ke světu dospělých, vzdorovitostí a sklony porušovat obecná pravidla
- ▶ takové příklady uvádí M. Sovák i další autoři, kteří se těmito problémy leváků zabývali v letech padesátých a šedesátých, kdy se běžně malí leváci musel přiučovat na ruku pravou při psaní

Všechny tyto obtíže jsou důsledkem necitlivého zásahu do vývoje malého leváka v době před nástupem do školy až do dospívání,

kdy se teprve vytváří celá řada psychomotorických spojení:

To vše je velmi složitý proces odehrávající se vpodstatě současně!

* Vzniká kocktání jako důsledek křížení těchto funkcí nebo jako důsledek nepřiměřeného tlaku okolí na leváka?

Jaké práce mohou leváci vykonávat pravou rukou?

- ▶ kromě psaní v zásadě všechny, ale...
- ▶ musíme počítat s tím, že činnosti, kde se střetává tolik faktorů jako při výuce psaní a čtení, mohou přinést podobné potíže jako při přiučování na pravou ruku při psaní
- ▶ musíme počítat s tím, že nejrizikovější období malého leváka je věk 5 - 10 let, kdy se chystá a vstupuje do ZŠ - v tomto období, kdy je jeho osobnost ještě neustálená, na něj nesmí být vyvíjen nadměrný tlak v stranově orientovaných činnostech, jinak se mohou objevovat potíže
- ▶ ▶ ▶ musíme počítat s tím, že levák je ve značně ztížené situaci, kdy musí překonávat své intuitivní pohyby a své stranové dispozice uspořádání, aby se sjednotil s naším prostředím pro praváky

Mlýnek na maso je jeden z nejrozšířenějších jednoduchých domácích mechanismů.

Ovládat jej lze jen pravou rukou, levák musí točit klikou k sobě, což je velmi namáhavé.

Proto leváci otáčejí klikou stejně jako praváci.

Hudební nástroje jsou uzpůsobeny pro hru s vedoucí pravou rukou. Leváci se na ně hrát naučí a mnozí dosáhnou i virtuozity: legendární houslista Paganini a kytarista, zpěvák a skladatel Bob Dylan

- ▶ ze zkušenosti je známo, že leváci mohou (stejně jako praváci) vykonávat činnosti i „druhou rukou“
- ▶ musíme si ale uvědomit, že tzv. „druhá ruka“ je vždy méně obratná a má menší citlivost
- ▶ před vykonáním činnosti si levák vždy musí uvědomit, že je levák, a následně se podle toho zachovat
- ▶ musí svět neustále pozorovat, analyzovat a situace řešit s tím, že vědomě nebo ze zvyku vykonává činnosti jinak a často s časovým zpožděním, které je věnováno rozhodování
- ▶ ▶ ▶ dosáhnout mistrovství, nebo dokonce virtuozity dá levákovi mnohem více práce a také to déle trvá

Řezání okružní pilou: konstrukce pily je vytvořena pro práci s vedoucí rukou pravou, s kterou je v souladu i celkový postoj při práci - pravák do místa řezání vidí a přístroj je mimo osu těla

Řezání okružní pilou: levák drží pilu nepřírozeně, nevidí si do práce, piliny mu pod tlakem létají do rukávu, pila je v ose těla. Celkově je tento způsob držení velmi nebezpečný - lépe je pracovat jako pravák.

Leváci a pomůcky pro leváky

- ▶ leváci se přiučují manuálním činností vedeným pravou rukou, protože nástroje a přístroje jsou konstruovány pro praváky a protože by museli umět řadu činností zvládat dvojmo „druhou rukou“
- ▶ pomůcky pro leváky často zjednoduší levákovi práci - na druhé straně jej vedou v běžném praktickém životě na závislosti na nich - pokud je nemají po ruce, hůře obstojí bez nich
- ▶ leváci o pomůckách pro leváky vědí, ale používají je jen zřídka a vybírají si je z nabídky jen ojediněle
- ▶ ▶ ▶ problematika používání pomůcek je však mnohem složitější, než se na první pohled zdá, proto je jí věnována samostatná kapitola

Kancelářské nůžky pro
leváky a praváky

Stříhání nůžkami: přestože všichni leváci znají nůžky pro leváky a jsou cenově dostupné, v dospělém věku je používají leváci jen výjimečně. Nůžky pro leváky jsou však výhodné pro prvotní nácvik stříhání.

Dec. 29, 1931.

C. A. BUNKER

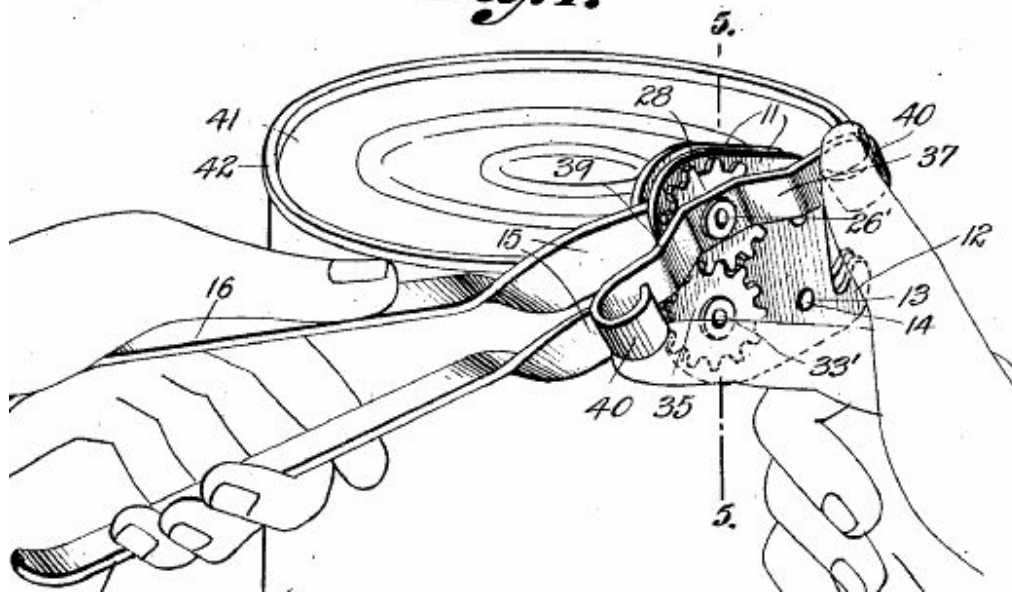
1,838,525

CAN OPENER

Filed May 20, 1926

2 Sheets-Sheet 1

Fig. 1.

Otvírák na konzervy typu Bunker je v domácnostech také jeden z nejrozšířenějších - lze jej ovládat jen v pozici praváka, což leváci běžně zvládají.

Použitá literatura a informační zdroje:

Text:

Sovák, Miloš: Výchovné problémy leváctví, SPN, Praha, 1960

Vodička, Ivo: Nechte leváky drápat, Portál, Praha, 2008

Obrázky:

vlastní fotografie, kresby a nákresy

6. vlastní scan, upravený z: Sovák, Miloš: Výchovné problémy leváctví, SPN, Praha, 1960

8. vlastní scan, upravený z: Sovák, Miloš: Výchovné problémy leváctví, SPN, Praha, 1960

16. http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:A_Meat_Mincer.jpg

18. http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Eug%C3%A8ne_Ferdinand_Victor_Delacroix_045.jpg

18. http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Joan_Baez_Bob_Dylan_crop.jpg

19. vlastní fotografie

20. vlastní fotografie

22. <http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:2scissors.jpg>

23. <http://en.wikipedia.org/wiki/File:BunkerOpener.JPG>

23. <http://en.wikipedia.org/wiki/File:Kitchen-Modern-Can->

Vodička, Ivo: Nechte leváky drápat, Portál, Praha, 2008

Objasňuje podstatu grafomotoriky levorukého psaní, popisuje základní přístupy leváků k psaní a nově zdůvodňuje nejvýhodnější způsob psaní pro leváky a používání pomůcek pro leváky doma, v mateřské a základní škole.

Učitelům, rodičům a samotným levákům poskytuje praktické rady o psacích a kreslicích prostředcích pro leváky a o jejich použití doma a v mateřské a základní škole. Na základě rozboru písma ve vztahu tahu a tlaku při psaní vysvětluje, proč většina leváků píše jinak, než je doporučeno školní metodikou. Obsahuje vyobrazení způsobů psaní leváků, ukázky rukopisů a fotografie.

Střední pedagogická škola J.H.Pestalozziho, Komenského 3, Litoměřice

ivo.vodicka@seznam.cz